

I
D
É
H
E
F
T
E

Tenn lampen, sett fokus

Møt min nysgjerrighet

Stort med
bok for alle

Det var en gang...

Lek en bok

Les for meg

Gi meg bilder

Ja til bøker

STORT MED BOK

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	s. 2
Leseaksjonen STORT med bok idéhefte	s. 3
Bruk av bok jmf. Rammeplanen	s. 4
Teorigrunnlag	s. 5
Ideer til bruk av bok i barnehagen	s. 7
Anbefalte bøker fra biblioteket	s.15
Hvilke bøker leses mest i Bærums barnehager	s. 17
Lesing: en måte å være sammen på	s. 20
Aktuelle linker/nettsteder	s. 21
Referanser/aktuell litteratur	s. 22

FORORD

Språk er viktig.

Språk får vi i samhandling med andre, men også gjennom det vi leser.

Begynner vi å se konturene av at boken blir nedprioritert, og ikke brukt nok i barnehagen? Sluker primærbehovene opp hverdagen? Når førskolelæreren mangler, står vi i fare for å miste grepet om boken?

MEN vi har et ansvar for språket gjennom boka, og for kulturen gjennom det leste og det som formidles.

Vi kan lett legge frem de samme bøkene som vi alltid har gjort. Lese de samme bøkene som vi alltid har gjort. Lese de bøkene vi likte som små. Lese de bøkene som barna drar frem av kurven. Det gir ikke nødvendigvis mangfold nok, ikke inspirasjon nok, ikke kunnskaper nok og ikke språk nok til alle!

Boken er viktig – i papirform, som lyttebok, som e-bok, for å se på bilder, som det vi samles om og det vi fokuserer på. Den er viktig som medium og vi i barnehagen må holde oppe interessen for den.

Derfor må vi ha en STORT med BOK-aksjon i barnehagene i Bærum.

Alle barnehager oppfordres til å delta i en bokaksjon.

Aksjongruppen har bestått av:

Elisabeth Biørnstad Christensen (Høvik barnehage)

Hanne Mari Zimmer (Stabekk barnehage)

Ingvild Tokerød (Øverland barnehage)

Norun S. Mortensen (Berger barnehage)

Randi S. Glåmseter (Belset barnehage)

Anne Beathe Ryttersveen (Eikelia barnehage)

Helle Hesselberg (Toppenhaug barnehage) til juni 2012.

STORT med bok er et samarbeid mellom kommunale og private barnehager.

Takk til Helle Ibsen på språksenteret for all hjelp i leseaksjonen.

Leseaksjonen STORT med bok

Leseaksjonen stort med bok ble «sparket i gang» i september 2010.

Aksjonens mandat er at «boken skal være i sentrum og inspirere til opplevelse og leselyst»

Aksjonsgruppen startet sitt arbeid på våren 2010. Gruppen ville sette lys på boken som viktig i forhold til kommunikasjon og leselyst, og den ønsket å oppfordre til mer lesing i barnehagene.

Nå er STORT med bok ett av tre språktiltak i Handlingsprogrammet. Aksjonen er et av tiltakene til språksenteret.

Aksjonen laget følgende formel:

Barn X Bok X Lyst = Opplevelse

Bønn til deg som skal lære meg å lese

Lek med meg,
fortell for meg,
lær meg rim og regler.
Lær meg sanger,
lær meg eventyr,
snakk med meg!
La meg få mime
og dramatisere.
Lytt til hva jeg forteller!
Lær meg hva skjønnhet og
trygghet er!
Vis meg hva kjærlighet er!

Før du vet ordet av det
kan jeg være
et barn som leser.

Anne Lise Gjerdrum

Bruk av bok i barnehagen jfr. RAMMEPLAN

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver sier at varierte og rike erfaringer er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Å samtale om opplevelser, tanker og følelser er nødvendig for utvikling av et rikt språk. Tekst omfatter både skriftlige og muntlige fortellinger, poesi, dikt, rim, regler og sanger. Viktige sider ved kulturoverføringer er knyttet til fagetområdet kommunikasjon, språk og tekst.

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bl.a. bidra til at barna:

- Lytter, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne.
- Videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd.
- Får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap og samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping.
- Lytter til lyder og rytme i språket og blir fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver
- Blir kjent med bøker, sanger, bilder media m.m.

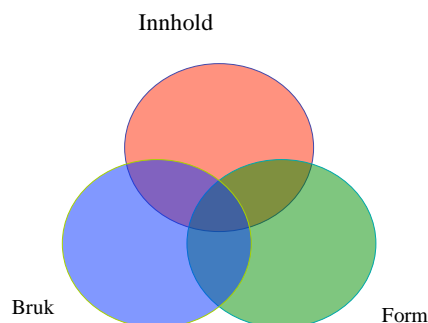
For å nå disse målene må personalet:

- Fremme tillit mellom barn, og mellom barn og voksne, slik at barn føler glede ved å kommunisere og trygghet til å benytte ulike språk - og tekstformer i hverdagen.
- skape et språkstimulerende miljø for alle barn og oppmuntre til å lytte, samtale og leke med lyd, rim, rytme og fabulere med hjelp av språk og sang.
- la barn møte symboler som bokstaver og siffer i daglige sammenhenger og støtte barns initiativ når det gjelder å telle, sortere, lese, lekeskrive eller til å diktere tekst.
- **skape et miljø hvor barn og voksne daglig opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale, og være seg bevisst hvilke estetiske og kulturelle verdier som formidles.**

”STORT med bok” i Bærum

Teoretisk forankring

Barn utvikler språk i et samspill mellom biologiske og miljømessige forutsetninger. Denne utviklingen av språk er helt sentral for barns totale utvikling og fungering. Språket består av ulike komponenter som henger sammen og påvirker hverandre. Komponentene kan deles i innhold, form og bruk. Dette kan illustreres ved hjelp av nedenstående modell.

Språkets innhold referer til hva ord eller begreper betyr. Det barnet forstår og kan motta av språk er barnets impulsive språk. Språkets form innebærer både bruk av begreper, oppbygging av setninger og uttale. Dette er barnets ekspressive språk. Språket i bruk handler om det sosiale aspektet og hvordan barnet bruker språket i kommunikasjon og samspill med andre i sine omgivelser.

De ulike komponentene i språket utvikles til dels parallelt, men det er noen språkferdigheter som vil utvikles tidligere

og er mer grunnleggende enn andre. Dette kan illustreres ved et språktre som vokser. I treetts røtter finner vi mange av barnets biologiske forutsetninger for å lære språk, slik som oppmerksomhet, hukommelse, kognitive funksjoner og samspill med andre. For at barnet skal utvikle en solid og bærekraftig stamme i språktreet sitt trenger de et velutviklet begrepsapparat med en god språkforståelse. Oppover mot grenene utvikler barnet evne til å uttrykke seg verbalt. Mot toppen av treet vil språklidene komme på plass, språklig bevissthet utvikles og lese- og skriveferdigheter slår ut i full blomst.

Barn lærer begreper gjennom direkte erfaringer med sin omverden og ved språklig samspill med andre mennesker, men de utvider også sitt vokabular ved å bli lest for. Gjennom bøkens verden kan barn lære nye begreper, samt få dypere og utvidet betydning av allerede etablerte begreper. Lesing kan derfor føre til at barna får et større og mer variert ordforråd. I prosjekt ”BOKTRAS” fant de at: Barna i prosjektbarnehagene har et signifikant bedre ordforråd enn barna fra kontrollkommunen, og dermed bedre enn det som er normalt for barn på deres alder.

Personalet i barnehagen er viktige rollemodeller, som bør dele sin leseglede med barna. Ved å gi barna gode erfaringer rundt det å bli lest for skapes gode holdninger til litteratur og tekst. Når vi vekker førskolebarns leselyst, gir vi barna inngangsbilletten til en ny verden. En verden de kan glede seg over som førskolebarn, og som også gir dem et solid grunnlag som vil hjelpe dem videre i sin språklige utvikling og i senere læring på skolen.

Når barn blir lest for, utvikler de ikke bare sitt vokabular. De tilegner seg også grunnleggende kunnskaper om skriftspråket. Dette vil de ha stor nytte av, når den formelle leseopplæring starter i skolen. Å gi barn motivasjon og leselyst er derfor en investering for livet. Formelen for lesing er: Lesing = Avkoding x Forståelse x Motivasjon. Når vi leser mye for barn, kan vi bidra til både utvidet ordforråd (forståelse), innføring i skriftspråkets verden (avkoding) og etter hvert gjøre barnet interessert i å lære å lese selv (motivasjon).

Noen barn i førskolealder er ikke interessert i bøker og det å bli lest for. De kan være i risiko for senere å utvikle lese- og skrivevansker. Det er derfor ekstra viktig å motivere akkurat disse barna til å bli glad i bøker. Derfor må barnehagen sikre at de leser for ALLE barn. Forskning viser at de barna som har et stort vokabular når de begynner på skolen, er de barna som klarer seg best i den videre leseutviklingen. Mens de med et mindre vokabular klarer seg dårligere. Denne "Matteus-effekten" kan barnehagen være med på å motvirke. Tidlig innsats for alle barn i førskolealder og ikke en "vent-å-se-holdning" er

derfor av stor betydning for barnas senere utvikling og læring.

Flerspråklige barn lærer ikke nødvendigvis norsk av seg selv bare de går i en norsk barnehage. De trenger systematisk språkstimulering, og lesing kan være en viktig kilde til god språkutvikling. Studier viser at flerspråklige barn som møter mye engasjerende litteratur, utvikler andrespråket raskere enn barn som ikke blir lest like mye for. Flerspråklige barn trenger å utvikle et godt hverdagspråk, men til skolestart trenger de også mer abstrakte begreper. Via litteratur kan barn møte både hverdagsbegreper og mer abstrakte begreper. Når vi leser på et barns andrespråk, er det viktig å finne en bok som ikke er for vanskelig språklig sett. På samme tid må boken ikke være for enkel kognitivt sett. Utfordringen blir altså å finne en bok som treffer både barnets språkalders og kognitive alder, slik at den engasjerer og interesserer barnet.

Det finnes mange gode argumenter for hvorfor det er viktig å lese for barn.

Vi bør derfor begynne å lese for barna allerede når de er ganske små.

Uansett hvor liten man er, er det STORT med bok!

Helle Ibsen, "Språk i fokus"/Bærum PPT, 24.06.10

Idéer til bruk av bok i barnehagen.

1. HØYTLESNINGSTUNDER

Sett av tid på ukeplanen til høytlesning
Les med et barn eller flere barn
”Belys boken”. Sett barna og deg i en stemning
Bruk konkrete
Les ute eller inne

2. LYDBOK/LEVENDE BOK

Lytt til en god bok eller se en god bok.

3. BOKUTLÅN

La barna låne med bøker fra barnehagen hjem.

4. TA MED BØKER HJEMMEFRA

Alle barna har sin tur til å ta med bok hjemmefra. Boken blir lest i lesestunden. Bøker er nært knyttet til den du selv er.
Barna får vise frem hva som er viktig for de, og de får da delt noe av seg selv med alle.

5. LAG EN BOK

Barna lager egne bøker eller dikt.
Barna blir forfattere, illustratører og “produsenter” av en bok.
Bruk IKT. Lag fotofortellinger, scanne inn egne tegninger og les inn egen tekst.

6. BOKFEST

Når boken har blitt lest lenge og barna kan den godt kan man ha en fest. Festen kan f.eks. ha tema fra boken.

7. BOKSTAVTRE

Lag et bokstavtre på utelekeplassen, heng opp dikt, vers, andre språk-“perler”

8. BOKORM

Barnehagen hadde "Barns medvirkning" som satsningsområde.

Hvordan øke interessen for bøker blant barn, foreldre og personale:

Hva ble gjort:

- Idemyldring på avdelingsmøtet
- Barna deltok, fant selv bøker på biblioteket de ønsket å lese
- Bøkene ble lest i samlingsstunder og ellers på dagen
- Barna valgte på omgang hvilken bok som skulle leses
- Barna gjenfortalte innholdet i bøkene
- Når boken var lest var barna med og kopierte forsiden av boken, klippet ut og limte opp på gulvet i garderoben med bilde og tekst
- Barna satt på gulvet og drøftet seg i mellom hvilken bok de likte best og hvorfor
- Bildene var plassert der foreldrene kommer inn om morgenen og ettermiddagen og de måtte legge merke til

Bokprosjektet førte til at foreldrene spurte både barn og personalet om bøkene, flere leste også bøkene hjemme

- Barnas engasjement førte til stor interesse hos foreldrene
- I hele barnehagen ble det generelt lest flere bøker enn tidligere
- Barn, personale og foreldre ble kjent med flere bøker

9. BOKTRE

Hver gang avdelingen leser en bok, henges det en lapp på boktreet vårt. For hver bok vokser treet til et stort boktre.

10. TA EN KOPI AV BOKENS FORSIDE – HENG I GARDEROBEN

Barna inkluderer familiene sine i bøkene som blir lest. Barna får en forforståelse av boken. Barna gjenkaller det som har blitt lest.

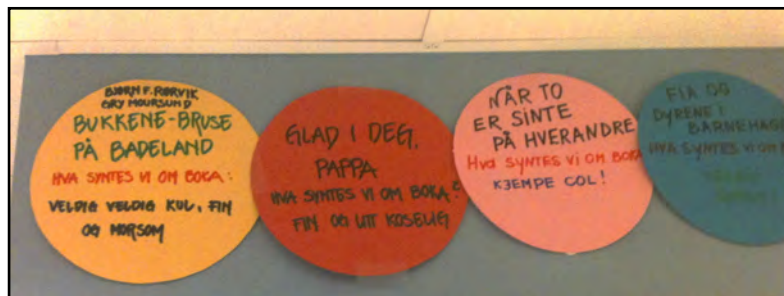
11. BOKHYLLE **- DEL EN BOK**

De voksne i barnehagen har sin hylle hvor de deler bøker de har lest. Ta den med hjem og kos deg 😊

12. BOKANMELDELSER

Etter at en bok er lest anmelder barna på avdelingen den på den måten gjenkaller vi innholdet i boken. Foreldrene blir opptatt av hva vi har lest.

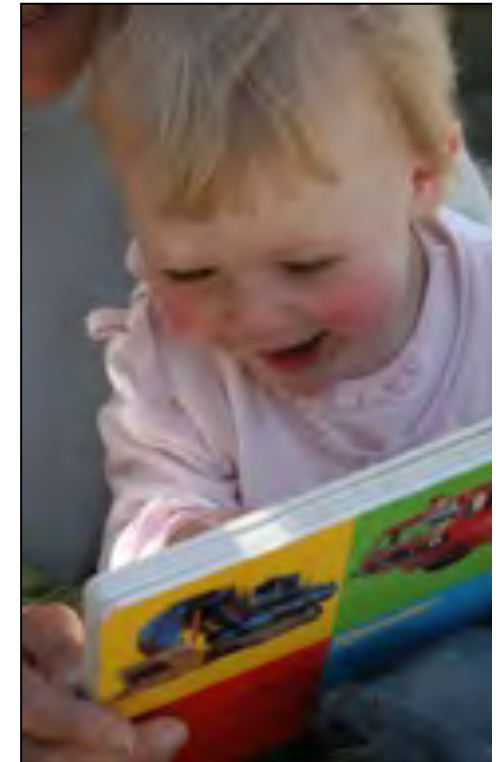
13. MOTIVERT HØYTTLESNING

Den viktigste språkarenaen gjennom hele førskolealderen er **samtalen**. Det er derfor viktig at alle barn inkluderes i samtale og leseaktiviteter uansett hvor godt språket er.

En høytlesningsmetode som gir anledning for samtale er **motivert høytlesning**.

Motivert høytlesning krever at de voksne er motiverte og engasjerte i det de leser. Den forventer at barna skal delta - først med peking og kroppsspråk, så ved å benevne. De voksne skal gi barna forståelse for hva som leses (logiske sammenhenger, humor, dramatik og sympati)

Kilde: Trude Hoel (Ingeborg Mjør)

14. Idébok

Ha en bok hvor ideer barna eller de voksne kommer på underveis i lesningen skrives ned. Ideene kan man bruke videre i prosjekter.

15. BOKEN SOM UTGANGSPUNKT FOR TEMA/PROSJEKTARBEID PÅ AVDELINGEN.

Eksempelet er hentet fra Jongskollen barnehage
Boken som ble brukt er: "Den lille musen som lette etter en venn" av Eric Carle

Avdelingen jobber med vennskap. Boken, "**Den lille musen som lette etter en venn**", ble brukt for å engasjere barna, og den er utgangspunktet for mange forskjellige aktiviteter og handlinger slik at barna skal bygge kunnskap omkring dette på mange ulike måter.

Slik ble det gjort:

1. Samtale med barna i samling om hvilken bok de skal begynne å lese og hva den handler om - mål: skape forventning
2. Tur til biblioteket sammen med barna for å låne boken – medvirkning
3. Lese boken høyt for barna hver dag i flere dager - bli kjent med innholdet, repetisjon og gjenfortelling
4. Samtale og refleksjon sammen med barna om det som skjer i boken
5. Kopiere og laminere hver side i boken og henge den opp på veggen i riktig rekkefølge i barnets høyde. Der stopper barna opp og forteller historien til seg selv, sammen med andre barn og til sine foreldre - barna søker sammen på tvers av alder og foreldrene blir engasjert i hva vi driver med

6 Synliggjøre de som opptrer i historien med objekter barna kan ta på og leke med. I denne fortellingen er det en mus som møter 12 forskjellige dyr. De ulike dyrene er samlet i en kurv som er tilgjengelige for barna. Barna vil gjerne leke med dem og de gjentar historien og leker den med hverandre.

7. Personalet er også bevisste på at de benytter seg av bokens tema når de hjelper barna inn og ut av ulike samspill gjennom dagen. På denne måten opplever barna at det de jobber med bringes inn i leken gjennom dagen.

8. Boken blir også illustrert gjennom ulike formingsaktiviteter, sanger og vers knyttet opp til temaet.

9. Bildeorienteringen er en annen måte for barna å møte temaet på
Pedagogisk leder tok 12 ulike fotografier (A5) av objekter rundt omkring på lekeplassen ute (husken, sandkassen, hjørnet av huset, et tre, båten osv) Bildene ble laminert. Ved hvert objekt hun hadde tatt bilde av festet hun med tau et av de 12 dyrene som er med i fortellingen. Dette gjorde hun samme morgen.
I samlingen rett før selve orienteringen, viste hun frem alle bildene til barna og snakket med dem om hva de illustrerte og forklarte hva de skulle gjøre når de kom ut. - skape forventning

"Når vi kommer ut skal jeg feste alle disse bildene på vinduene våre. Dere skal se på bildene og gå dit som bildet viser. Der vil dere finne et dyr. Når dere har funnet et dyr skal dere komme tilbake til bildene og fortelle hva dere har funnet.

De voksne var meget aktive ute sammen med barna. Hjalp, støttet, heiet og applauderte når barna fikk til. Barna syntes dette var utrolig gøy, de samarbeidet, hjalp hverandre og var veldig aktive og glade.

Dagen etter ble barna samlet i små grupper, der fikk de se på fotografiene fra dagen før. De snakket om hva de så på bildene og om hvor det som var avbildet befinner seg på lekeområdet vårt ute.

Etterpå ble alle bildene lagt utover gulvet. Barna fikk, etter tur, trekke ett og ett dyr (12) opp fra en språkpose. Dyret skulle deretter plasseres på det bildet som viste hvor det hadde vært festet dagen før.

De fleste av barna kunne enkelt koble riktig dyr og bilde. De som var i tvil fikk raskt hjelp av andre.

Barna er i alderen 3-5 år - vennskap ble styrket og samarbeidsevnene ble testet. Barna var ivrige etter å fortelle foreldrene hva de hadde gjort når de hentet denne ettermiddagen.

I 6. STORT med bok på Biblioteket

«STORT med bok» samarbeider med Bærum bibliotek.

Bibliotekene i Bærum har faste dager i uken hvor det er EVENTYR stund.

3 - 4 ganger i semesteret får alle barnhagene i Bærum epost fra Biblioteket hvor det gis tips om nye bøker som er kommet, aktuelle teaterforestillinger på biblioteket og andre nyttige litteraturtips.

En gang i året holder biblioteket på Bekkestua orientering om fjorårets nye bøker.

Bærum bibliotek og Belset barnehage

Belset barnehage har lagt vekt på barnelitteratur i sitt arbeid med språk. Barnehagen har et godt samarbeid med Rykkinn bibliotek. Dit drar barna jevnlig sammen med en pedagog. På biblioteket snakker de om bøker og låner med seg bøker tilbake til barnehagen. De låner bøker både på norsk og på barnas morsmål. I barnehage kan foreldrene og barn låne med seg disse bøkene hjem. (Kilde: skole i praksis)

Film fra Belset barnehage kan du se her:

<http://www.skoleipraksis.no/flerkulturell-opplering/filmer/sprakloftet-i-baerum-kommune/>

17. En reise inn i fantasien og barnebokens verden

Eksempelet er hentet fra Sleiverud barnehage.

Vi arbeider temabasert, med ett tema gjennom hele barnehageåret. For oss innebærer det å ta utgangspunkt i en barnebok og gjennom den gi barna morsomme og lærerike opplevelser. Barnehageåret 2012/2013 har vi valgt å arbeide med boken **Bukkene Bruse på Badeland**.

Arbeidet med tema skal gi barna felles leketemaer, berike barnas lek og fantasi. Sammen med barna vokser ideene fram og fagområdene knyttes sammen med hendelser i boken. Temaarbeidet skal være en rød tråd som gjennomsyrrer hele vår virksomhet. Personalet i barnehagen spiller ulike roller fra boken og knytter innholdet i opplevelsene opp mot både boken og det som barna er opptatt av i barnehagen. Bukkene Bruse på Badeland arbeides med på tvers av basene og aldersgruppene, slik at barn og voksne opplever fellesskap. Vi mener at utgangspunktet for læring er godt når barna får oppleve helhet og sammenheng i det de gjør. Målet er også at tema inspirerer og motiverer personalet, slik at alle bidrar ut fra sine egenskaper, interesser og ønsker. Arbeidet med tema dokumenteres blant annet gjennom bilder, video og skriftlig arbeid.

Boken handler om de tre Bukkene Bruse. Bukkene er som vanlig på vei til seters for å gjøre seg fete, men på veien dit ser de et nytt skilt. "Badeland - 200 meter" står det på skiltet. "Kan vi ikke heller dra dit i år?" spør den mellomste bukken, "det er så kjedelig oppe på Setra". "Please?" sier den minste – "Da trenger vi ikke gå over brua heller. Det er så skummelt med det trollet". Med trollet hakk i hæl bærer

det i vei til Badeland, men før de finner fram må de innom flere ulike steder...

Veien til valg av bok går gjennom personalgruppen. På våren får samtlige mulighet til å komme med forslag til bøker. Barnehagens litteraturgruppe velger ut 3 bøker som de mener oppfyller kriteriene for å kunne nå målene i våre styringsdokumenter. Kriteriene er fantasi, ulike miljøer, mulighet for reiser, ulike karakterer, variasjon i fagområder og mulighet til å arbeide med å styrke barnas sosiale ferdigheter.

I mai har vi personalmøte der vi drøfterde tre bøkene som er på valg. Her er det bare fokus på det positive i hver bok. Resultatet av diskusjonen/refleksjonen blir at alle har positivt inntrykk av bøkene, selv om det ikke er din favoritt som vinner valget. I tillegg har vi lagt et godt idegrunnlag for hvordan vi kan arbeide med boken.

Mål for temaarbeidet:

- Tema gir barna morsomme og lærerike opplevelser
- Tema inspirerer barnas lek og aktivitet
- Tema gir humor og glede blant barn og voksne
- Tema utvikler barnas sosiale kompetanse
- Tema lar barna erfare, oppleve, utvikle og lære gjennom fagområdene
- Barna blir glade i bøker
- Barna medvirker i prosessen
- Tema arbeides med i alle grupper og gir en fellesskapsfølelse blant barn og voksne
- Tema inspirerer og motiverer personalet, slik at alle bidrar ut fra sine interesser, egenskaper og ønsker
- Tema dokumenteres gjennom bilder, video, skriftlig arbeid og annet
- Tema inkluderer foreldrene i barnehagens virksomhet

Hva sier så barna:

”Jeg vil nesten gifte meg med pinnsvinet” (fra boken Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen)

”Jonas er snill, jeg vil være som Jonas” (fra boken Jonas i jungelen)

”Det er morsomt å leke elefant” (fra boken Jonas i jungelen)

”Det var skikkelig bra at Jonas hjalp Alfred, ellers kanskje han hadde sittet der enda” ”Eller kanskje ikke, vi hadde hjulpet han” (fra boken Jonas i Jungelen)

”Barnehagen er helt konge” (fra boken Jonas i Jungelen)

”Det aller beste med barnehagen er å leke og når dyrene kommer til barnehagen” (fra boken Jonas i jungelen)

”Det er viktig å kildesortere” (fra boken Bukkene Bruse på Badeland, miljøfokus)

”Vi må ha tre poser i bilen, en til plast, en til papir og en til det vi ikke vet hvor vi skal gjøre av” (fra boken Bukkene Bruse på bBadeland, miljøfokus”

- ”Mamma, dette kommer til å bli den beste dagen i mitt liv.”

- ”Å, hvorfor det?”

- ”For i dag får vi vite hvilken bok vi skal bruke i år!” (Mathias 5 år)

ANBEFALTE BØKER FRA BIBLIOTEKET

**Bøker gir
meg:**

**Spenning
Visdom
Undring
Glede
Trygghet
Humor
Nye ord
Bilder
Fakta
Nye tanker
Felleskap**

Bøker utgitt i 2010

Aamodt, Ingunn. Hvor er småtrollene, sier Pulverheksa (Omnipax)

Det fins mange fine bildebøker om Pulverheksa og vennene hennes. Dette er en veldig forenklet pekebok-utgave.

Blake, Stephanie. Superkanin (Cappelen Damm). Det fins flere morsomme bøker om denne kaninen: Babyfjott, Bæsj, Ulv! Ulv!

Bringsværd, Tor Åge. Tambar og harepusene (Gyldendal). Det er kommet flere bøker om Tambar. Han går i barnehagen sammen med bestevenninnen sin og er som barn flest, bortsett fra at han er et troll! Halen og trollkreftene må han gjemme hele dagen og bare ta fram om kvelden...

Gustavsson, Per. Når prinser fanger drager (Mangschou). Dette er en av seks bøker om prinser og prinsesser. Humoristisk vri, om en prinsesse som ordner opp selv og en prins som noen ganger er litt engstelig.

Johnsen, Åshild Kanstad. Kubbe lager museum (Gyldendal). Kubbe er en skattesamler som samler og putter skattene sine i esker. Når alle eskene er fulle, finner han ut at han skal sortere og lage et museum. Detaljrrike illustrasjoner.

Kohara, Kazuno. Lille Trollmann (Omnipax). Lille trollmann er lei seg fordi han ikke kan fly, selv om han prøver og prøver. Men når dragevennen hans er i fare og må reddes, er eneste muligheten å fly... Samme forfatter har også Spøkelseshuset fra 2009. Begge har flotte, enkle og fargersterke illustrasjoner.

Lindenbaum, Pija. Siv sover seg bort (Cappelen Damm). Siv skal overnatte hos venninnen Cerisa. Men da hun våkner midt på natta blir hun redd. Huset er så stort!

Renberg, Tore. Gi gass, Ine (Cappelen Damm). Både denne og He he, Hasse fra 2011, handler om søskenparet Ine og Hasse. Sjarmerende bøker om Ine som er tøff og handlekraftig og Hasse som er litt mer fâmælt...

Strid, Jakob Martin. Mimbo Jimbo (Engelstad). Både denne og Mimbo Jimbo har det gøy fra 2011, er humoristiske bøker om den blå elefanten som har sans for det tekniske og kan bygge alle mulige maskiner.

Tinnen, Kari. Ulla hit og dit (Gyldendal). Dette er en optimistisk bok om skilsmisse. Ting kan aldri bli som før, men annerledes kan også være bra.

PS, fine enkle kapittel-bøker: Serien om Frida av Mari Sager

Bøker utgitt i 2011

Donaldson, Julia. Røverrotta (Omnipax). Ny bok fra forfatteren av Gruffalo. Røverrotta er en hensynsløs bølge som tar det han vil og stjeler fra alle. Men den lille anda klarer å lure han trill rundt...

Dubuc, Marianne. Dyrenes karneval (Cappelen Damm). Dyrene er invitert på karneval og skal finne på kostymer. En tjukk bildebok med morsomme repetisjoner.

Ersland, Bjørn Arild. Emilie selger en gutt (Cappelen Damm). Emilie og lillebroren lager butikk. Men det er lite kunder og salget går dårlig. Men så kommer det en gammel dame som vil kjøpe en liten gutt?!

Folkestad, Anna R. Henrik And (Samlaget). Ei morsom bok om et kjent tema, - en som vil være noe annet enn han er. Litt regleaktig tekst med mange gjentakelser.

Karsin, Åsa. Lille Lena er frisør og Lille Lena er lege (Gyldendal). Disse to sammen med Lille Lena er politi og Lille Lena er lærer fra 2012, er en enkel og fin serie om Lena som leker at hun har forskjellige jobber.

Läckberg, Camilla. Super-Charlie (Gyldendal). Da Charlie blir født, støter to stjerner sammen ute i verdensrommet og stjernestøv drysser ned på jorda og treffer nyfødte Charlie. Da er han plutselig ikke en vanlig baby lenger, han er Super-Charlie! Men han skjønner at han ikke må skremme familien sin ved å vise fram alt det han kan....

Matoso, Madalena. Hun & Han (Magikon). Forlaget sier: «Ved å bla gjennom sidene, kan leseren lage sine egne historier om jenter og gutter, kvinner og menn. Her er det mammaer som mekker og pappaer som steller barn. Her er det bestemødre som gjør magiske triks og bestefedre som triller tur med babyer. Boken er spiralbundet og alle sidene er splittet horisontalt på midten. Slik blir det mulig å la alle menneskene gjøre alle slags aktiviteter, helt uavhengig av kjønn, alder og rase.»

Norac, Carl. Å nei, ikke spis meg! (Cappelen Damm). Alex er en liten grise-gutt som er altfor glad i mat. Han får skjenn av mammaen sin fordi han spiser mellom måltidene. Men da han møter et monster som også liker å småspise, gjelder det å være lur og tenke fort!

Schulman, Alex. Bæsjefesten (Gyldendal). Til pappas fortvilelse slutter Nikki å bæsj. Samme hva foreldrene prøver, så kommer det ingenting ut. Ikke før det har gått 17 dager og Nikki bestemmer seg for at NÅ skal det skje!

Tinnen, Kari. Barbie-Nils & pistolproblemet (Gyldendal). Nils skal få velge seg hva han vil i lekebutikken. Men pappa er jo sikker på at han vil velge noe tøft, og får problemer når Nils vil ha en Barbie...

Hvilke bøker leses mest i Bærums barnehager?

Hentet fra en undersøkelse i Bærumsbarnehager i 2010

Pulverheksa(Ingunn Aamodt)Katten Hokus, kråka Pokus og Pulverheksa bor i et lite hus i Pulverskogen. Pulverheksa kan lage alt! Hun putter litt magisk tryllepulver i heksekjelen sin, og vips!

Emma og Thomas (Gunilla Wolde)

Historiene om Emma og Thomas er hentet fra småbarnas egen verden og virkelighet. De beskriver dagligdagse situasjoner og hendelser barna lett kan kjenne seg igjen.

Karsten og Petra(Tor Åge Bringsvær og Anne G. Holt)

Karsten og Petra er bestevenner og går i samme barnehage. Sammen opplever de mye morsomt. Historiene om Karsten og Petra er en av de største norske barneboksuksessene noensinne.

Lillesøster(Kari Grossmann)

Lillesøster er akkurat slik enhver liten to-treåring er, og nettopp derfor er bøkene blitt så populære hos de små tilhørerne. De minste leserne elsker å treffe igjen den samme hovedpersonen fra bok til bok. Det er viktig å kunne kjenne seg igjen i hverdagen, og også kunne kjenne seg igjen i de litt "forbudte" følelsene.

Mamma Mø (Jujja Wieslander og Sven Nordquist)

Mamma Mø er en aldeles uvanlig ku - hun vil aller helst lære seg å dykke, danse ballett og alt annet som virker kult. Når hun treffer Kråka er hun så lykkelig som hun kan bli, det vil

jo bli enda morsommere når man er to. Men Kråka vil ikke være venn med en ku, i hvert fall ikke en så rar en som Mamma Mø. Likevel klarer ikke Kråka å la være å ta en tur bortom bondegården nå og da, for sammen med Mamma Mø blir livet et eventyr!

Ludde (Ulf Løfgren)

Ludde er en skøyeraktig kanin som finner på flere artige ting, sammen med sin bestevenn Hasse

Karius og Baktus (Torbjørn Egner)

Hvem kjenner ikke Karius og Baktus - de to små fyrene som bodde i tennene til Jens?

Albert Åberg(Gunilla Bergstrøm)

Albert Åberg er en liten, ganske vanlig gutt, som bor sammen med pappaen sin. Han har en oppdiktet venn som heter Skybert og som bare Albert kan se.

Tassen (Eric Hill)

Tassen-bøkene er kjent for sine morsomme og enkle tegninger. Fargene er klare og rene. Sammen med enkle og spennende historier, blir det alltid et underholdende resultat for barn.

De tre bukkene Bruse(Norsk folkeeventyr)

Tre bukker som skal til seters og møter en stor hindring, trollet, som de lurar med list.

Den lille larven Aldrimett (Eric Carle)

Historien om den lille larven som spiser seg gjennom boksidene helt til den blir en vidunderlig sommerfugl. En vakker og fascinerende fortelling

Kaptein Sabeltann(Terje Formoe)

Kaptein Sabeltann er den slueste og mest fryktede sjørøver kongen på De Syv Hav. Det sies at hans skute har seilt omkring i flere hundre år og spredd skrekk og gru.

Klatremus og de andre dyrene i

Hakkebakkeskogen (Torbjørn Egner)

Egners klassiker Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen er en kjent, lett moraliserende og morsom bok, der budskapet er at man skal være snill og åpen mot dem som er både mindre og større enn seg selv, hjelpe hverandre, og at alle har noe å bidra med enten man er slik eller sånn.

Den lille muldvarpen som ville vite hvem som hadde bæsjet på hodet hans.(Werner Holzwarth og

Wolf Erlbruch)

Den lille muldvarpen stikker hodet opp av jorda for å se om sola har stått opp, og akkurat da lander en bæsjet rett på hodet hans! Muldvarpen synes dette er skikkelig frekt, og han bestemmer seg for å finne synderen.

Emil – bøkene (Astrid Lindgren)

Han Emil fra Lønneberget, han gjorde spell nesten hver eneste dag. Men Emil var snill på den måten at han aldri gjorde samme spell to ganger, men fant på nye hele tiden. Som da han heiste opp lillesøster Ida i flaggstangen. Eller den gangen han red på hesten Lukas rett inn i den store salen der borgermesteren holdt fest. Da lo alle bortsett fra borgermesteren. Og hvor tror dere Emil havnet da?

Les for meg
Snakk med meg
Gi meg ordet
Gi meg bilder
Fortell!
Lek med ord
La meg bla
La meg peke

Geitekillingen som kunne telle til ti (Alf Prøysen)

Alf Prøysens klassiker om geitekillingen Geitekillingen som kunne telle til ti er den kjente regla om den vesle geitekillingen som teller de andre dyra, meget mot deres vilje. Men til slutt kommer tellingen godt med, når alle dyra skal om bord på ferga som bare tar ti passasjerer.

Lille Gruffalo (Julia Donaldson og Axel Scheffler)

Pappa Gruffalo forteller gjerne datteren sin om Store Stygge Mus som holder til i skogen. Men Lille Gruffalo stoler ikke helt på historien, og en kveld lurar hun seg ut i vinternatta for å finne ut om det pappa forteller, er sant. I skogen treffer hun både rev og ugle. De kjenner til musa, men den er ingen steder å se. Til slutt er Lille Gruffalo overbevist om at pappas historie bare er oppspinn. Men det går ikke bedre enn at Lille Gruffalo treffer musa - og blir like skremt som pappa.

Lisen får ikke sove (Kaj og Per Beckman)

Det er neimen ikke lett for Lisen å få lagt seg. Alle kosedyrene vil ha selskap av hverandre, men da blir det ikke plass til Lisen i senga. Heldigvis vet mamma råd.

Ole Brumm – bøkene AA.Milne

Ole Brumm er en av barnelitteraturens store klassikere. Fortellingene er så fulle av visdom og humor at de ikke blekner når man møter dem igjen som voksen, og så enkle at selv ganske små barn følger spent med når den filosofiske bjørnen med Bare Liten Forstand er ute på eventyr.

Pippi Langstrømpe bøkene (Astrid Lindgren)

Pippi har fregner på nesa og to røde strittefletter, hun har en hest og en ape og er strålende fornøyd med seg selv og livet hun lever. Kanskje nettopp derfor er hun blitt et ideal for barn i alle land. For helt siden Pippi så dagens lys i Sverige på 1940-tallet, har hun vist at en spinkel, liten jentunge kan hamle opp med sure og slemme voksne, ja med alt annet som kan være vanskelig og dumt. Og ha det kjempegøy samtidig!

Uvenner (Trond Brønne)

En dag bestemmer skjæra seg for å pusse opp reiret sitt. Først legger hun kvister og pinner i en haug på bakken. Da kommer høna forbi og finner en av pinnene. Den var fin, den får jeg sikker bruk for, tenker hun og tar pinnen med seg og legger den utenfor hønsehuset. Der ser hesten den fine pinnen og tar den med seg. Men grisen trenger også en fin pinne - og kaninen. Så oppdager skjæra at pinnen hennes er vekk. Det må være en tyv på gården, tenker hun. Hun spør høna og hesten og grisen. Alle savner en pinne. De finner den hos kaninen. Men hvem er egentlig tyven? Og klarer de å være venner når alle vil ha pinnen.

Ingrid (Katerina Jonouch og Mervi Lindman)

Ingrid er en jente i 1–2-årsalderen, og hun gjør omtrent det samme som alle andre barn på hennes alder. Samme hva Ingrid skal gjøre, leker hun. Men hun kan hjelpe til også

LESING: EN MÅTE Å VÆRE SAMMEN PÅ

Les så ofte som mulig: helst hver dag

Velg bøker/tekster som interesserer både deg og barnet.

Lag faste rutiner for høytlesing, f.eks i samlingsstund, på tur eller ved måltid. Dere kan også utnytte små «pauser» i hverdagen til å se i en bok, bla i den og lese sammen.

Kom forberedt til samlingsstund

Snakk - les og snakk

Bygg opp forventinger til boka før dere begynner å lese, se på framsida og på bildene: *Denne boka ser morsom ut, lurer på hva den handler om? Husker du hva vi leste i går?*

Les med innlevelse og følelse og varier stemmebruken. Pek gjerne på teksten mens du leser. «Dra» barnet inn i teksten, ta en pause i lesingen og still spørsmål - kanskje kan dere dikte videre før dere fortsetter? (Hva tror du han gjør nå?)

Inspirer barnet til å fortelle om det dere har lest til søsken, mor eller katten.

Vær støttende og raus med ros. Å lese sammen skal gi og forsterke gode opplevelser.

Ikke forstyr den som leser eller de som det leses for.

Omskrevet fra "Tips til foreldre" hentet fra hefte: Bok i bruk i barnehagen. Språkstimulering gjennom leseaktiviteter. Utgitt av Lesesenteret i Stavanger.

Aktuelle linker/nettsteder

TRAS i BOKTRAS

<http://lesesenteret.uis.no/getfile.php/Lesesenteret/Bok%20i%20bruk/TRASiBOKTRAS.pdf>

Minoritetsspråklige barnehagebarn

http://lesesenteret.uis.no/getfile.php/Lesesenteret/pdf-filer/Minoritetsspraaklige_barn.pdf

Film: "En smak av lesing"

<http://lesesenteret.uis.no/leseopplaering/article6186-896.html>

Lesesenteret i Stavanger

<http://lesesenteret.uis.no/leseopplaering/barnehager/>

Forskning: Gi eksperimentell litteratur til barna

<http://www.forskning.no/artikler/2008/juli/189037>

Tv2: Gi barna dine et forsprang: Les for dem

<http://www.tv2.no/nyheter/magasinet/gi-barna-dine-et-forsprang-les-for-dem-3164908.html>

Det flerspråklige bibliotek:

http://www.deichmanske-bibliotek.oslo.kommune.no/det_flerspraklige_bibliotek/

Biblioteksentralen:

www.bibsent.no

Språksenteret i Bærum:

<https://www.baerum.kommune.no/Organisasjonen/Barnehager-og-parker/Spraksenteret/>

Levende bok:

<http://www.levende-bok.no>

Internasjonal organisasjon som jobber med bøker for barn:

<http://www.ibby.org>

Referanser/aktuell litteratur

- Aukrust, Vibeke Grøver: "Tidlig språkstimulering og livslang læring – en kunnskapsoversikt". Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 2005.
- Bloom, L & Lahey, M.: Language development and language disorder". New York, Wiley, 1978.
- Espenakk, Unni m.fl.: *Språkveilederen*, 2007.
- Espenakk, Unni m.fl.: *TRAS-håndboka*, 2003.
- Frost, Jørgen: *Prinsipper for god leseopplæring. Innføring i den første lese- og skriveopplæringen*. Cappelen Akademisk forlag, 2003.
- Hoel, T. m.fl.: *Les for meg pliiis! Om barn, litteratur og språk*. ABM-skrift nr.47, 2008.
- Hoel, T. og Helgevold: *Bok i bruk i barnehagen. Språkstimulering gjennom leseaktiviteter*. Lesesenteret, 2007.
- Høigård, Anne, Ingeborg Mjør, Trude Hoel: *TEMAHEFTE om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet, 2009.
- Solstad, T.: *Les mer! Utvikling av lesekompetanse i barnehagen*. Universitetsforlaget, 2008.
- Wagner, Åse Kari, Strømquist og Uppstad: *Det flerspråklige mennesket. En grunnbok om skriftspråklæring*. Fagbokforlaget, 2008.
- Wagner, Åse Kari: *Lesefrø. Boka som lesestimulerende aktivitet med stor andel minoritetsspråklige*. Lesesenteret, 2009.
- Wagner, Åse Kari, Trude Hoel og Gunn Oxborough: *Før lesing blir vrient. Arbeid med språkstimulering i fire Lesefrø-barnehager*. Spesialpedagogikk, nr.4 2010.

EGNE NOTATER:

